

Urząd Miasta Hajnówka

Ulica Lipowa

Miejsce ulokowania tabliczki informacyjnej: ul. Lipowa 1, Budynek Muzeum Kowalstwa i Ślusarstwa w Hajnówce

Miastu dało początek uroczysko Skarbosławka, Ordynacją Królewską 1639r. wyznaczone na siedzibę straży Puszczy Białowieskiej, w której urzędował strażnik Krzysztof Hajnow. Przez Straż, nazwaną Hajnowską, do Białowieży prowadził trakt królewski, który dzisiaj wytyczają ulice ks. Antoniego Dziewiatowskiego i Stefana Batorego. Trakt widnieje na mapie sporządzonej w 1784r. z okazji polowania Stanisława Augusta Poniatowskiego. Siedzibie położonej przy trakcie straży, towarzyszyły także inne budynki oraz karczma.

Rozwój służb ochrony Puszczy Białowieskiej przyczyniał się do zasiedlania terenów ówczesnej Straży Hajnowskiej. Kolejną powstałą drogą była przecinająca trakt królewski dzisiejsza ulica Lipowa, ze strony północno-wschodniej prowadząca do Lipin, a południowo-zachodniej do uroczyska Kozi Przeskok, sąsiedniej Straży Leśnej i Kleszczel. Przy drodze osiedlono poddanych królewskich, wspomagających ówczesnego strażnika w ochronie Puszczy. Zasiedlony teren dzisiejszej ulicy Lipowej, nazwany Hajnowszczyzną, zawierał się między ulicami 3 Maja i Rzeczną. W 1795r. zamieszkiwały tu 23 osoby: Jan Kowszyło (wdowiec, 2 synów), Piotr Gryka (żona, 2 synów), Onisko Wołczyk (żona, 3 synów, córka), Omelan Kowszyło (żona, 2 synów), Teodor Szadczyk (żona, syn), Jakub Melcer (żona, syn z żoną). Funkcję strażnika pełnił Krzysztof Szretterowicz, a Straż Hajnowską stanowiło 10 mieszkańców: strażnik z żoną, córką Marcellą i synami: Jakubem, Tomaszem, Stefanem, Andrzejem i Janem, oraz parobek i służąca. Ówczesna Hajnówka liczyła 33 mieszkańców.

Po III rozbiorze Puszcza Białowieska znalazła się pod zaborem rosyjskim. Hajnówka, wraz z uroczyskiem Kozi Przeskok, należąca do Państwowej Posiadłości Ziemskiej Dubiny, weszła do Powiatu Prużańskiego Guberni Grodzieńskiej. W 1842r. Puszcę podzielono na 541 oddziałów, w 1856r. powstało tu Leśnictwo Hajnowskie, któremu podporządkowano królewskich służebników Puszczy. W 1869r. mieszkańców uwłaszczono nadając 13 gospodarzom ziemię na własność. Hajnowkę zamieszkiwali: Taras Kicel syn Jana, Roman Kowszyło syn Marka, Jan Melcer syn Łukasza, Tymoteusz Kowszyło syn Ignacego, Filip Panasiuk syn Zachariasza, Piotr Sawicki syn Mikołaja, Daniel Wołczyk syn Michała, Konrad Stepianiuk syn Pawła, Marek Sidoruk syn Dominika, Stefan Bujnowski syn Romana, Jan Sawicki syn Piotra, Semeon Kowszyło syn Benedykta i Jan Stasinkiewicz syn Aleksego. Natomiast w pobliżu Hajnówki, na sąsiednim uroczysku zwanym Kozi Przeskok, mieszkały 3 rodziny: Daniel Bujnowski syn Stefana, Benedykt Orzechowski syn Ławreniusza i Antoni Orzechowski syn Ludwika.

Opracowanie: Alla Gryc, Stowarzyszenia Potomków Pierwszych Hajnowian

The origins of the town lie in the Skarbośławka Range, which was designated as the seat of the Białowieża Forest Verderers by the Royal Charter of 1639, and where the Royal Verderer, Krzysztof Hajnow, presided. A royal road linked Białowieża with Straż Hajnowska (Hajnow Watchhouse), the outline of which can still be traced in the street layout of ks. A. Dziewiatowskiego and Batorego. The road is marked on the 1784 map drawn for the royal hunt of the king Stanisław August Poniatowski. The development of the Forest Verderers Service has led to gradual settlement of the area under the protection of the Hajnówka Verderers. The next road to be built was today's Lipowa (Lime Tree) Street, which crosses the royal road and links Lipiny in the North East and the Kozi Przeskok (Goat's Leap) range and the neighbouring forest districts of Straż Leśna and Kleszczele to the South West. Along the road were settled the royal bondsmen, who supported the Verderer in his efforts to care for and protect the forest. The settled area of today's Lipowa Street, known as Hajnowszczyzna, was enclosed between the streets of 3 Maja (3rd of May) and Rieczna (River Street). In 1795, 23 people lived here – the whole of Hajnówka had 33 residents.

After the Third Partition of Poland, the Białowieża Forest belonged to the Russians. Hajnówka, with together with the Kozi Przeskok range belonged to the state-owned Dubiny Estate, was part of the Prużański Powiat (District) of the Grodno Governorate. In 1842 the Forest was split into 541 divisions; in 1856 the Hajnówka Forestry was established, which took over the management of the royal forest serfs. In 1869 serfdom was abolished, with 13 farmers receiving their own parcel of land.

Source URL:

<https://hajnowka.pl/strona/dla-mieszkanca-rewitalizacja-walory-historyczne-obszaru-rewitalizacji/827-ulica-lipowa>